

TERDIK SZILVESZTER

Kétszázötven éve hunyt el Olsavszky Mihály Mánuel munkácsi püspök

A máriapócsi kegytemplom kriptájában lévő sírfeliratokat böngészve talán keveseknek tűnik föl, hogy ott nyugszik Olsavszky Mihály Mánuel, a 18. századi munkácsi püspökök egyik legnagyobb formátumú alakja, aki a templomépítés befejező munkálatait is végeztette. A főpap éppen kétszázötven évvel ezelőtt, 1767. november 5-én hunyt el Munkácson. Mozgalmas, küzdelmekkel teli főpásztori szolgálatának meghatározó szerepe volt abban, hogy a történelmi Magyarország görögkatolikus közösségei meg tudtak maradni és még ma is léteznek. Ezért megérdemli, hogy röviden áttekinthessük életútját és hitéleti tevékenységét.

1697-ben született a Szepes vármegyei Olsavicán (későbbi magyar neve Nagyolsva), görögkatolikus ruszin családban. Gimnáziumba Löcsén járt, teológiai tanulmányait Nagyszombatban végezte, 1725-ben szentelte pappá Bizánczy György Gennadiusz munkácsi püspök. Testvére, Olsavszky István Simon 1733-ban lett munkácsi püspök, akit nem túl hosszú püspöksége (1737. december 24-én meghalt) után Blazsovszky György követett, mindketten helynökökké nevezték ki Olsavszky Mihályt. Blazsovszky halálát követően Erdődy Gábor Antal egri püspök is Olsavszkyt nevezte ki általános helynökévé, és őt jelölte munkácsi püspöknek 1743-ban. A papság egyetértése mellett – miután a munkácsi Szent Miklós bazilita kolostorban Olsavszky szerzetesi fogadalmat tett – ekkor kapta a Mánuel nevet is, Mária Terézia megerősítette a választást, rossei címzetes püspökké és apostoli vikárius-sá nevezte ki, amit a Szentszék is jóváhagyott. Lucskay Mihály 19. századi levéltáros és egyháztörténész szerint Inochentie Micu-Klein fogarasi görögkatolikus püspök szentelte püspökké Máriapócon 1743. december 9-én.

A következő években a királynő azzal bízta meg Olsavszkyt, hogy látogassa meg az erdélyi görögkatolikus egyházmegyét, ahol ebben az időszakban az egyházi unió helyzete eléggé válságosra fordult. Néhány év múlva arra kényszerült, hogy saját, több mint tizenhárom vármegyényi területre kiterjedő egyházmegyéjében is kánoni látogatást végezzen. A három éven keresztül végzett vizitáció során szinte minden parókiára eljutott, a látogatás során felvett jegyzőkönyvek páratlan és egyedülálló forrásai egyházunk 18. századi történetének. (A latin nyelvű forrást két évvel ezelőtt jelentettük meg a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán.) Útjai során látta a papság és a hívek sok szempontból válságos

helyzetét, ezért 1752-ben instrukciót adott a papság számára a szentségek kiszolgáltatásáról, amelyet 1756-ban kibővítve újra meg kellett tennie. Főképp egyházfegyelmi kérdésekben próbált meg rendet teremteni, ami nem ment mindig könnyen.

1750-ben a munkácsi püspökök ősi székhelyének, a csernekhegyi monostornak az elhagyására kényszerült, miután a királynő úgy döntött a püspök és a baziliták között kialakult vitában, hogy előbbi inkább költözzön Munkács városába, s építsen ott magának új székházat. Az építkezés meg is indult, de mivel a székház méreteit a Királyi Kamara túlzónak nyilvánította, a munka hamarosan abbamaradt. A püspök így egy kisebb házban kényszerült lakni, amely mellett azonban egy teológiai iskolát is alapított. Ezt minden papjelöltnek minimum három évig kellett látogatnia. A bazilitákkal való viszonya a vita ellenére nem romlott meg, Olsavszky be tudta fejezni a még elődje által megkezdett máriapócsi kegytemplom és bazilita monostor építését, ahol sokszor ő maga is előszeretettel tartózkodott, s ide is temetkezett. Címere mai napig a templomkapu oromzatán látható, sőt egy időben életnagyságú, álló portréja is a templomban függött (jelenleg a Nagy Szent Bazil Rend Gyűjteményében), amelyen az építkezésre utaló alaprajzot is megfestették a püspök mel-

1. kép

letti asztalon (1. kép). Pócon sem volt könnyű helyzetben, mert a munkálatokat az egri püspök és a ferences rend is többször kifogásolta, végül a királynő Olsavszky javára döntött, s a templom felszentelése 1756-ban megtörtént. A pócsi Istenszüllőhöz való ragaszkodásának jele, hogy szülőfalujának templomában az általa készíttetett főoltárra is a kegykép másolatát helyezte (2. kép).

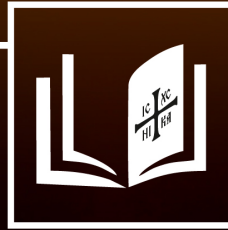
Az 1760-as években egyházmegyéjének főképp román többségű, Erdéllyel határos közösségeiben erős unióellenes mozgalom bontakozott ki, amelyet a vármegyei karhatalom határozott beavatkozásán túl Olsavszky lelkipásztori közreműködésével sikerült megállítani. Ekkor az unió védelmében egy teológiai művet írt, amelyet latinul, magyarul, egyházi szláv és román nyelven is megjelentettek.

Olsavszkynak a munkácsi szolgálata alatt a rábízott területeken az egri püspök által gyakorolt fennhatóság okozta még a legtöbb kellemetlenséget, ami nem csupán a püspökök, de a parókiák szintjén is számos vitás helyzetet eredményezett. A függőség tarthatatlansága aztán Mária Teréziát is meggyőzte arról, hogy elkezdje a munkácsi egyházmegye kánoni felállításának előkészítését, ami az egri püspökök és a Szentszék ellenállása ellenére végül 1771-ben, de már Olsavszky halála után, sikerült is.

A nagy főpásztor emlékét a már említettek kivül Máriapócon a néhány éve átadott Emmánuel-ház elnevezése őrizni is hivatott. Ha lejutunk a templom kriptájába, jusson eszünkbe, hogy ő a felettünk magasodó „szent hajlék” egyik „alapítója és jótévője”, akiről ugyan név nélkül, de minden Szent Liturgiában megemlékeznek.

2. kép

GÖRÖGKATOLIKUS SZABADEGYETEM BUDAPESTEN

Igényes előadásokra, baráti beszélgetésre várunk minden érdeklődőt szeretettel!

Előadások helye és ideje:

csütörtök esténként 18.30-tól a Panagia Központban (Bp. V. Molnár utca 3.)

- Szeptember 21. Baán István:**
Hogyan folytatódik a Biblia? (Ismerkedés az apokrif irodalommal)
- Szeptember 28. Szabó Péter:**
Törvénykönyv az egyházban? A kánonjog természete és szerepe
- Október 5. Papp Miklós:**
Nüsszai Szent Gergely: Mózes élete (XXI. századi erkölcsi gondolatok a szentségre törekvéshez)
- Október 12. Vincze Krisztián:**
Kik voltak az ókori görög filozófia istenei?
- Október 19. Papp Miklós:**
Nüsszai Szent Gergely: Mózes élete (XXI. századi erkölcsi gondolatok a szentségre törekvéshez)
- Október 26. Szabó Péter:**
Keleti és katolikus: kánonjogi szempontok
- November 9. Vincze Krisztián:**
Test és lélek viszonya az ókori görög gondolkodásban
- November 16. Baán István:**
Hogyan folytatódik a Biblia?
(Az apostoli hagyomány átadása – az „apostoli atyák”)
- November 23. Papp Miklós:**
Nüsszai Szent Gergely: Mózes élete
(XXI. századi erkölcsi gondolatok a szentségre törekvéshez)
- November 30. Vincze Krisztián:**
Az ókori görögség emberének helye és
„rendeltetése” a kozmoszban
- December 7. Baán István:**
Hogyan folytatódik a Biblia? (A hit tisztaságának
védelme – a 2. századi „apologéták”)
- December 14. Szabó Péter:**
A magyar görögkatolikus egyház: kánonjogi
kérdések tegnap és ma.

Minden előadás
ingyenesen látogatható.

